

УДК 343.985

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.88.3.25>

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ПОЛІТИКА У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННИМ ОБ'ЄДНАННЯМ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Серкевич І.Р.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінально-правових дисциплін,
Львівського державного університету внутрішніх справ
ORCID: 0000-0001-7678-0291
e-mail: ira.serkevich@ukr.net*

Лісіцина Ю.О.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінально-правових дисциплін,
Львівського державного університету внутрішніх справ
ORCID: 0000-0001-5631-9297
e-mail: julya_fox@ukr.net*

Серкевич І.Р., Лісіцина Ю.О. Кримінально-правова політика у сфері протидії злочинним об'єднанням в умовах воєнного стану.

У статті досліджено поняття і зміст кримінально-правової політики у сфері протидії злочинним об'єднанням в умовах воєнного стану. Розглянуто проблеми злочинності на сучасному етапі розвитку України як правової держави. Проаналізовано особливості протидії злочинним об'єднанням в умовах воєнного стану. Визначено поняття «злочинне об'єднання (злочинна організація)» як «структуроване об'єднання осіб з метою здійснення тяжких або особливо тяжких злочинів, отримання фінансової чи іншої матеріальної вигоди, що діють під єдиним керівництвом, за наявності стійких (зокрема, корупційних) зв'язків у різних сферах суспільства та (або) які володіють неформальними ознаками, діяльність яких пов'язана з консолідацією злочинного середовища, здійсненням контролю за різними групами (об'єктами), територіями з безпосереднім розвитком і використанням зв'язків у кримінальному середовищі». Зазначено, що кримінально-правова політика у сфері протидії злочинним об'єднанням є основою для формування й реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки за допомогою організації і здійснення ефективної протидії транснаціональній злочинності на міжнародному й національному (державному) рівні. При цьому кримінально-правова політика протидії терористичній діяльності не може протиставлятися іншим напрямом єдиної державної політики, оскільки стабілізація криміногенної обстановки можлива лише внаслідок дії комплексу економічних, соціальних, ідеологічних, виховних і правових заходів. Акцентовано, що основними завданнями кримінально-правової політики у сфері протидії злочинності є: створення єдиної державної системи моніторингу у сфері протидії діяльності злочинних об'єднань; зміцнення міжнародного співробітництва та консолідація зусиль органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства та громадських організацій задля протидії діяльності злочинних об'єднань; реалізація ефективних заходів інформаційної протидії поширенню тероризму, пропаганді організованої, транснаціональної злочинної діяльності; розробка і здійснення комплексу заходів щодо підвищення ефективності профілактики, виявлення і припинення діяльності злочинних об'єднань, зокрема транснаціональних. Зроблено висновок про потребу переглянути ключові положення вітчизняного кримінального законодавства щодо протидії поширенню тероризму, пропаганді організованої, транснаціональної злочинної діяльності, протидії злочинному середовищу і злочинним спільнотам (злочинним організаціям). З огляду на це, кримінально-правова політика України має відповідати загальнодержавному політичному курсу, що передбачає її продуманість, стабільність і відповідність основним постулатам, проголошеним Конституцією України як Основним Законом держави.

Ключові слова: кримінально-правова політика, загрози, протидія, тероризм, злочини, кримінальні правопорушення, злочинні об'єднання, організована злочинність, воєнний стан, національна безпека.

Serkevych I.R., Lisitsyna Yu.O. Criminal law policy in the field of combating criminal associations under martial law.

The article deals with the concept and scope of criminal law policy in the context of combating criminal associations under martial law. It also explores the crime-related challenges facing Ukraine at its current stage of development as a rule-of-law state. The peculiarities of combating criminal associations under martial law are analysed. The concept of a 'criminal association' (or 'criminal organisation') is defined as a structured group of individuals acting with the intent to commit serious or especially serious crimes, obtain financial or other material benefits, and operate under a single leadership. It maintains stable ties, including corrupt connections, across various spheres of society and/or possesses informal characteristics. Its activities involve consolidating the criminal environment, controlling multiple groups (or entities) and territories, and directly developing and utilising connections within the criminal underworld. It is noted that criminal law policy in the area of countering criminal associations forms the basis for the formation and implementation of state policy in the national security, through the organisation and implementation of effective counteraction to transnational crime at both the international and national (state) levels. At the same time, the criminal law policy of countering terrorist activity cannot be opposed to other areas of a single state's policy since the stabilisation of the crime situation is possible only because of the action of a set of economic, social, ideological, educational, and legal measures. It is emphasised that the main tasks of criminal law policy in the field of combating crime are: creation of a unified state monitoring system in the field of combating the activities of criminal associations; strengthening of international cooperation and consolidation of efforts of public authorities, local self-government bodies, civil society institutions and non-governmental organisations to counteract the activities of criminal associations; developing and implementing a set of measures to improve the effectiveness of prevention, detection and suppression of criminal associations, including transnational ones. It is concluded that there is a need to revise the key provisions of domestic criminal legislation on combating the spread of terrorism, propaganda of organised and transnational criminal activities, and countering the criminal environment and criminal communities (or criminal organisations). Given this, the criminal law policy of Ukraine should align with the country's national political course, which implies thoughtfulness, stability, and compliance with the fundamental principles outlined in the Constitution of Ukraine, serving as the country's Basic Law.

Key words: criminal law policy, threats, counteraction, terrorism, crimes, criminal offences, criminal associations, organised crime, martial law, national security.

Постановка проблеми. У ст. 3 Конституції України задекларовано, що безпека людини є однією з найвищих соціальних цінностей на рівні з її життям і здоров'ям, честю, гідністю та недоторканністю [1]. Війна РФ проти України поставила перед нашою країною низку неординарних викликів і у сфері виконання позитивних зобов'язань щодо забезпечення основоположних прав і свобод (права на життя, особисту недоторканність, власність, освіту тощо) наших громадян, і у сфері збереження державності як такої. Фактори глобалізації, з одного боку, та воєнної агресії проти нашої держави – з іншого, спричиняють до того, що такі вкрай небезпечні явища, як тероризм, екстремізм, сепаратизм, колабораціонізм, набувають організованих форм. Не можна оминути увагою і вплив організованої злочинності на світову безпеку [1, с. 359]. Окреслені обставини вимагають від усіх державних органів, насамперед правоохоронних, більш активних та інтенсивних цілеспрямованих і скоординованих заходів протидії організованій злочинності з використанням найбільш ефективних і таких, що ґрунтуються на науково обґрунтованих положеннях, прийомів (методів) і засобів діяльності. У вирішенні зазначених питань важливу роль мають відігравати кримінально-правові засоби, які покликані протидіяти організованій злочинності на стадії її зародження, створення злочинних організацій [2, с. 5].

У такій ситуації закономірним є питання про формування й реалізацію стратегії захисту від системних загроз воєнно-політичного і пов'язаного з ним характеру. Чільне місце в такій стратегії має посідати кримінально-правова політика, покликана визначати систему морально-правових орієнтирів і приводити в рух механізми підтримання правопорядку, гарантування охорони й за-

хисту життєво важливих благ, прав і свобод громадян, інтересів суспільства й держави, людства загалом від суспільно небезпечних посягань [3, с. 40]. Саме тому в умовах складної ситуації в Україні, пов'язаної з терористичними загрозами з боку Російської Федерації, підвищується роль правової політики у сфері протидії злочинним об'єднанням і запобігання злочинам терористичної спрямованості в умовах воєнного стану.

Кримінально-правова політика у сфері протидії злочинним об'єднанням має враховувати стратегічні національні пріоритети України, визначені у Стратегії національної безпеки України, затвердженій Указом Президента України № 392/2020 та Стратегії забезпечення державної безпеки від 16 лютого 2022 року. Стратегія національної безпеки України ґрунтується на таких основних засадах: стримування – розвиток оборонних і безпекових спроможностей для унеможливлення збройної агресії проти України; стійкість – здатність суспільства й держави швидко адаптуватися до змін безпекового середовища й підтримувати стає функціонування, зокрема шляхом мінімізації зовнішніх і внутрішніх уразливостей [4]. Державна політика у сфері державної безпеки спрямована на попередження, своєчасне виявлення і запобігання зовнішнім та внутрішнім загрозам державній безпеці України, припинення розвідувальних, терористичних, диверсійних та інших протиправних посягань спеціальних служб іноземних держав, а також організацій, окремих груп та осіб на державну безпеку України, усунення умов, що призводять до цих загроз та причин їх виникнення. Напрями державної політики у сфері забезпечення державної безпеки: формування й впровадження проактивного підходу на основі управління ризиками; розмежування повноважень та завдань між суб'єктами сектору безпеки й оборони, удосконалення взаємодії, зокрема інформаційного обміну, та координації дій між ними, а також з іншими державними органами; удосконалення національного законодавства у сфері забезпечення державної безпеки та гармонізація із законодавством Європейського Союзу й документами НАТО; розвиток державно-приватного партнерства з урахуванням пріоритетності інтересів держави в системі забезпечення державної безпеки; удосконалення підходів до забезпечення безпеки державної таємниці та службової інформації з урахуванням стандартів безпеки НАТО і ЄС; приєднання до міжнародних програм співробітництва, урахування міжнародного досвіду щодо функціонування системи державного управління, впровадження нових гнучких підходів до забезпечення державної безпеки стосовно охорони інформації з обмеженим доступом [5].

Правову основу для співробітництва держав у сфері протидії транснаціональній злочинності становлять міжнародні нормативні правові акти, що регламентують різні напрями такої взаємодії, зокрема й загальні умови територіальної й екстериторіальної дії національних кримінальних законів, координації зусиль національних та міжнародних правоохоронних органів й уніфікації вживаних ними заходів, спрямованих на запобігання і припинення різних груп та видів діянь, що розглядаються як кримінально карані. Це, зокрема, Конвенція проти транснаціональної організованої злочинності, прийнята 15 листопада 2000 року Резолюцією 55/25 на 62-му пленарному засіданні 55-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН (зі змінами від 15.11.2000) [6], інші міжнародні нормативні правові акти, ратифіковані Україною, Конституція України [7], Кримінальний кодекс України (далі – КК України) [8], Закон України «Про національну безпеку» [9] та ін.

Наявність ратифікованих країною міжнародно-правових актів щодо протидії організованим злочинності підтверджує масштабність цього виду злочину. Так, VIII Конгрес ООН з профілактики злочинності і поведінки з правопорушниками в 1990 році прийняв «Керівні принципи ООН щодо ролі обвинувачів», які визначають основні засоби боротьби із цим кримінальним явищем, а саме: використання сучасних технічних засобів; створення й розширення баз даних для правоохоронних органів; спеціальна підготовка співробітників органів влади; взаємна допомога та співпраця на міжнародному й національному рівні; розробка спільних стратегій та планів протидії організованим злочинності тощо [10].

Кримінально-правова політика України у сфері протидії злочинним об'єднанням є основою для формування й реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки за допомогою організації і здійснення ефективної протидії транснаціональній злочинності на міжнародному й національному (державному) рівні. При цьому кримінально-правова політика протидії терористичній діяльності не може протиставлятися іншим напрямом єдиної державної політики, оскільки стабілізація криміногенної обстановки можлива лише внаслідок дії комплексу економічних, соціальних, ідеологічних, виховних і правових заходів. Однак, з огляду на об'єкт, на який покликана впливати кримінально-правова політика, і засоби впливу на терористичну діяль-

ність, є підстави стверджувати про її відносну самостійність. Тобто кримінально-правова політика протидії терористичній діяльності є самостійним напрямом внутрішньої правової політики України, що з урахуванням загальної теорії протидії злочинності розробляє стратегію і тактику, формулює основні завдання, принципи, напрями і мету кримінально-правового впливу на злочинність та розробляє засоби їх досягнення [11, с. 189]. Це підтверджується тезою вчених про те, що кримінально-правова політика, разом із кримінально-процесуальною, кримінально-виконавчою і кримінологічною (профілактичною) політикою, є самостійною підсистемою політики у сфері протидії злочинності [12, с. 11].

Така політика покликана консолідувати зусилля органів державної влади, органів місцевого самоврядування і громадянського суспільства щодо забезпечення національної безпеки за допомогою протидії транснаціональній злочинності задля захисту національних інтересів та реалізації стратегічних національних пріоритетів України.

Стан опрацювання проблематики. Питання протидії злочинним об'єднанням знайшли відображення в багатьох роботах вітчизняних учених-правників, представників кримінально-правової і кримінологічної школи, серед яких: В.Ф. Антипенко, В.П. Ємельянов, В.С. Зеленецький, В.А. Ліпкан та ін. Криміналістичні питання протидії злочинним об'єднанням висвітлюють: А. Вознюк, Н. Карпінська, В. Ковальчук, В. Коновалова, О. Коршунова, І. Козич, В. Кряжев, М. Ленко, А. Марутін, М. Панов, М. Савчук, Г. Скуба, Г. Спіцина, Я. Соколова, А. Старушкевич, В. Сташис, А. Степанов, В. Тацій, П. Фріс та ін. Утім, попри значний інтерес вчених до цієї проблематики, і надалі є потреба в її ґрунтовному аналізі й подальшій науковій розробці.

Метою статті є дослідження поняття і змісту кримінально-правової політики у сфері протидії злочинним об'єднанням в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. Злочинність є однією з найбільш гострих і складних проблем, що постали перед світовою спільнотою в сучасний час. Вона негативно впливає на всі сфери суспільного життя, порушує нормальне функціонування соціально-економічних інститутів і є новою серйозною загрозою самому існуванню суверенних держав. Протиправна діяльність злочинних об'єднань, пов'язана з тероризмом, незаконним обігом наркотичних засобів і психотропних речовин, зброї, боєприпасів, вибухових речовин, організацією незаконної міграції й торгівлею людьми, є однією з основних загроз державній і громадській безпеці. Така діяльність може бути спрямована на порушення єдності й територіальної цілісності Української держави, дестабілізацію внутрішньополітичної й соціальної ситуації в країні.

Закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» визначає, що організована злочинність – це сукупність кримінальних правопорушень, що вчиняються у зв'язку зі створенням та діяльністю організованих злочинних угруповань [13]. В Особливій частині КК України виокремлено спеціальний розділ IX «Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки», у якому однією з найбільших загроз для громадської безпеки визнано злочинні спільноти, злочинні організації, банди, терористичні групи, терористичні організації, не передбачені законом воєнізовані або збройні формування, кримінальну відповідальність за створення та участь у яких передбачено ст. 255 «Створення, керівництво злочинною спільнотою або злочинною організацією, а також участь у ній», ст. 257 «Бандитизм», ст. 258-3 «Створення терористичної групи чи терористичної організації», ст. 260 «Створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань» КК України [8]. Ознаки цих кримінальних правопорушень також визначено у КК України. Утім, потребує уточнення понятійний апарат (термінологія Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» та КК України), що дасть змогу уникнути плутанини у визначенні організованої злочинності та організованих форм вчинення кримінальних правопорушень. Тільки чіткий зміст правових дефініцій дозволить виключити суперечливе тлумачення понять, здійснювати правильну кримінально-правову кваліфікацію дій суб'єктів кримінальних правопорушень [14, с. 15].

На наш погляд, поняття «злочинне об'єднання (злочинна організація)» можна витлумачити так: «структуроване об'єднання осіб з метою здійснення тяжких або особливо тяжких злочинів, отримання фінансової чи іншої матеріальної вигоди, що діють під єдиним керівництвом, за наявності стійких (зокрема, корупційних) зв'язків у різних сферах суспільства та (або) які володіють неформальними ознаками, діяльність яких пов'язана з консолідацією злочинного середовища, здійсненням контролю за різними групами (об'єктами), територіями з безпосереднім розвитком і використанням зв'язків у кримінальному середовищі».

Злочинні об'єднання (особливо організовані) та вчинені ними злочини становлять підґрунтя організованої злочинності, яка перебуває в системному зв'язку з іншими різновидами злочинної діяльності, зокрема тероризмом, груповою, професійною й рецидивною злочинністю, а також іншими злочинами, на вчиненні яких спеціалізуються їхні учасники. Організована злочинність у системі та структурі злочинності загалом має певні особливості: вона загрожує практично всім видам суспільних відносин, поставлених під кримінально-правову охорону; характеризується множинністю кримінальних правопорушень та їхніх суб'єктів, масштабністю злочинної діяльності, високим рівнем організації, професіоналізму й матеріального забезпечення злочинної діяльності; вплив на неї (виявлення, розслідування, запобігання) з боку правоохоронців супроводжується активною протидією [15, с. 10–11]. При цьому наслідки злочинності виражені не тільки в негативному впливі на відносини в соціальній, економічній і соціальній сфері, а також у збільшенні масштабів кримінальної діяльності, особливо організованої її частини, появи у членів організованих груп та злочинних спільнот (злочинних організацій) нових можливостей щодо диверсифікації своїх протиправних дій та збільшення кількості їхніх членів, швидкого їх перерозподілу на територіях різних країн.

З огляду на це, для ефективної протидії діяльності злочинних об'єднань та транснаціональній злочинності в цілому важливо зважати на те, що такі дії можуть бути пов'язані зі злочинною діяльністю не тільки організованих груп і злочинних угруповань (злочинних організацій), а й з діями груп осіб за попередньою змовою і навіть з одноосібним їх здійсненням. У зв'язку із цим протидія злочинності як один із пріоритетних напрямів Української держави в умовах війни повинна охоплювати заходи з недопущення переростання відповідної злочинної діяльності в організовану.

Серйозну загрозу національній безпеці становить дедалі більше використання інформаційно-телекомунікаційних мереж для скоєння кримінальних правопорушень різної спрямованості, поширення в інтернет-просторі терористичної й іншої антисоціальної ідеології, що розпалює ненависть і ворожнечу в суспільстві, пропагує насильницьку й іншу протиправну діяльність організованих, зокрема транснаціональних, злочинних об'єднань [16].

Сучасні транснаціональні злочинні об'єднання можна охарактеризувати як переважно високоорганізовані, згуртовані злочинні групи, що функціонують на довгостроковій основі, мають можливість безперервного перетворення з гнучких організацій однієї мережі на жорсткі корпоративні структури, а також структуровані елементи управління [17]. У сучасних умовах організована злочинність диверсифікує свої кримінальні доходи, що виходять за межі своєї злочинної «спеціалізації», що найбільш яскраво проявляється в міжнародному тероризмі, коли терористичні організації поряд зі своєю основною кримінальною діяльністю здійснюють інші кримінально карані дії, які приносять їм прибуток, зокрема безоплатно забезпечують безпеку злочинної діяльності інших об'єднань, які займаються виробництвом, контрабандою й розповсюдженням наркотиків, зброї. За даними Офісу Генерального прокурора, за десять місяців 2023 року в Україні було обліковано 6592 кримінальні правопорушення проти громадської безпеки, з яких особливо тяжких злочинів – 186, тяжких – 5715, нетяжких – 691, кримінальних проступків – 0 [18]. Найбільш небезпечними й руйнівними наслідками, на думку Г. Спіціної, є терористичні акти, пов'язані із застосуванням зброї, бойових припасів чи вибухових речовин, оскільки вони створюють реальну загрозу для життя і здоров'я людей, спричиняють руйнування промислових, господарських чи оборонних об'єктів. Світовий досвід свідчить про особливу небезпеку терористичних замахів у місцях громадського користування: на аеро- й залізничних вокзалах, стадіонах, у школах, лікарнях, супермаркетах тощо [11, с. 189].

Ця особливість і тенденція сучасної організованої злочинності, як наголошують іноземні дослідники, сприяє її «транснаціоналізації й постійному розширенню географії кримінальної активності» [19]. В Україні в умовах війни наразі частіше трапляються випадки контрабанди й торгівлі людьми через відносно прозорий державний кордон на окупованій території, корупційні кримінальні правопорушення, а також службові зловживання в міграційній сфері (незаконний перетин кордону) тощо.

Варто зауважити, що сьогодні діяльність злочинних об'єднань і, відповідно, організована злочинність трансформувалися, змінилися їхні форми, отже, виникла потреба в розробці принципово нового закону, у якому мають бути відображені такі позиції: основні напрями і цілі державної політики у сфері протидії організованій злочинності; понятійний апарат, що охоплює визначення організованої злочинності як базовий термін; правова основа, завдання і принципи діяльності

щодо боротьби з організованою злочинністю; система заходів протидії організованій злочинності, зокрема комплекс спеціальних заходів щодо запобігання організованій злочинності; система суб'єктів боротьби з організованою злочинністю, їхні функції і повноваження; координація та взаємодія зусиль різних суб'єктів боротьби з організованою злочинністю між собою, а також з іншими державними органами й іншими організаціями; сприяння органам, які здійснюють боротьбу з організованою злочинністю; інформаційне забезпечення боротьби з організованою злочинністю; фінансове й матеріально-технічне забезпечення суб'єктів протидії організованій злочинності; міжнародне співробітництво в боротьбі з транснаціональною організованою злочинністю; контроль і нагляд за діяльністю у сфері боротьби з організованою злочинністю; гарантії законності й безпеки у цій сфері.

Відтак варто визначити мету державної політики у сфері протидії діяльності злочинних об'єднань – ефективний захист миру й безпеки людства, основ конституційного ладу Української держави, суспільної безпеки, прав і свобод людини та громадянина від транснаціональних злочинів. Досягнення вказаної мети має здійснюватися шляхом реалізації на міжнародному й муніципальному рівні заходів організаційного і правового характеру, що розробляються з урахуванням результатів моніторингу у сфері протидії діяльності злочинних об'єднань. При цьому основне завдання національної правової системи – удосконалення нормативно-правового регулювання і правозастосовної практики у сфері протидії діяльності злочинних об'єднань та запобігання економічній злочинності, корупції, тероризму, боротьба з ними [20]. Ідеться про вироблення кримінально-правової політики, спрямованої на реалізацію практичних заходів у цих сферах.

Методологічною основою розуміння значущості кримінально-правової політики як наукової категорії для діяльності органів держави, структур громадянського суспільства, які беруть безпосередню участь у протидії діяльності злочинних об'єднань, слугує розуміння того, що вона (правова політика) за своєю сутністю, природою і призначенням фактично виступає однією з форм легітимації політичного курсу сучасної Української держави, яка веде боротьбу із загрозами з боку РФ, і є комплексом ідей, концепцій, програм, що реалізуються в цій сфері, а також конкретних заходів щодо практичної реалізації відповідних концептуальних положень. Зазначене завдання передбачає розробку методик виявлення, розслідування і розкриття кримінальних правопорушень, пов'язаних з легалізацією (відмиванням) доходів, отриманих злочинним шляхом, корупцією й фінансуванням тероризму. При цьому основними завданнями кримінально-правової політики у сфері протидії злочинності є:

- створення єдиної державної системи моніторингу у сфері протидії діяльності злочинних об'єднань;
- удосконалення чинного законодавства та правозастосовної практики у сфері протидії діяльності злочинних об'єднань;
- зміцнення міжнародного співробітництва та консолідація зусиль органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства і громадських організацій задля протидії діяльності злочинних об'єднань;
- реалізація ефективних заходів інформаційної протидії поширенню тероризму, пропаганди організованої, транснаціональної злочинної діяльності;
- розробка і здійснення комплексу заходів щодо підвищення ефективності профілактики, виявлення і припинення діяльності злочинних об'єднань, зокрема протиправної діяльності транснаціональних злочинних об'єднань.

Висновки. Терористичні прояви є відносно новим явищем для України. Особливого масштабу вони набули за останні роки ведення війни в Україні з боку РФ. При цьому організована злочинність становить пряму загрозу для державної безпеки. Безперечно, в Україні є великий досвід протидії діяльності злочинних об'єднань, який оснований на внутрішньодержавних та міжнародних механізмах боротьби із зазначеними злочинними діяннями. Найбільш перспективним напрямом розвитку цієї системи видається вдосконалення запобіжних і профілактичних заходів протидії тероризму й поширенню терористичної ідеології. Також на часі подальше дослідження низки питань: щодо ознак організованої злочинної діяльності, її природи, співвідношення з іншими формами групової злочинної поведінки, кола її учасників, меж їхньої відповідальності тощо. З огляду на це, кримінально-правова політика України має відповідати загальнодержавному політичному курсу, що передбачає перегляд ключових положень вітчизняного кримінального законодавства

щодо протидії поширенню тероризму, пропаганді організованої, транснаціональної злочинної діяльності, протидії злочинному середовищу і злочинним спільнотам (злочинним організаціям).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Околіт О.В. Кримінально-правові ознаки злочинної організації: проблеми теорії та практики. *Аналітично-порівняльне правознавство: електр. наук. вид.* 2023. № 4. С. 358–366. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/287292/281199> (дата звернення: 15.04.2025).
2. Ковальчук В.П. Кримінально-правові засоби протидії створенню злочинної організації: монографія. Львів : Льв-ДУВС, 2013. 224 с.
3. Орлов Ю.В., Прибиткова Н.О. Війна та кримінально-правова політика України: виклики і відповіді. *Право і безпека*. 2022. № 2 (85). С. 40–49.
4. Стратегія національної безпеки України: затвердж. Указом Президента України від 14.09.2020 № 392/2020. *Офіц. інтернет-представництво Президента України*. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037> (дата звернення: 15.04.2025).
5. Стратегія забезпечення державної безпеки: затвердж. Указом Президента України від 16.02.2022 № 56/2022. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/56/2022#Text> (дата звернення: 15.04.2025).
6. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності від 15.11.2000. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789#Text (дата звернення: 15.04.2025).
7. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 15.04.2025).
8. Кримінальний кодекс України : Закон від 05.04.2001 № 2341-III. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 15.07.2024).
9. Про національну безпеку: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 15.04.2025).
10. Керівні принципи ООН щодо ролі обвинувачів: прийм. восьмим Конгресом ООН з профілактики злочинності і поводження з правопорушниками. Гавана, Куба, 27 серпня – 7 вересня 1990 р. URL: https://pravo.org.ua/wp-content/uploads/old/files/oon_com_split_1.pdf (дата звернення: 15.04.2025).
11. Спіцина Г.О., Філіпенко Н.Є. Терористична діяльність: кримінально-правова політика протидії. *Кримінально-правові та кримінологічні засоби протидії злочинам проти громадської безпеки та публічного порядку*: зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф. до 25-річчя ХНУВС (м. Харків, 18 квіт. 2019 р.). Харків : ХНУВС, 2019. С. 188–191. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/18_04_2019/pdf/87.pdf (дата звернення: 15.04.2025).
12. Козич І.В. Функції кримінально-правової політики: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2021. 38 с. URL: http://idpnan.org.ua/files/2021/kozich-i.v.-funktsiyi-kriminalno-pravovoyi-politiki-_a_.pdf (дата звернення: 15.04.2025).
13. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30.06.1993 № 3341-XII. *База даних «Законодавство України»* / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text> (дата звернення: 15.04.2025).
14. Ангелуца Н.П., Негода А.С. Протидія організованим злочинностям кримінально-правовими заходами. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Сер.: Право*. 2023. Вип. 80, ч. 2. С. 11–15. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/296908/289900> (дата звернення: 15.04.2025).
15. Вознюк А.А. Кримінальна відповідальність за створення злочинних об'єднань та участь у них: монографія. Київ : ФОП Маслаков, 2018. 928 с.
16. Доронін І.М. Національна безпека України в інформаційну епоху: теоретико-правове дослідження: дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2020. https://ippi.org.ua/sites/default/files/disertaciya_doronin_0.pdf (дата звернення: 15.07.2024).
17. Хороновський О.І. Структурні ознаки сучасних транснаціональних організованих злочинних угруповань, які функціонують на шкоду економічним інтересам держави. *Актуальні*

- проблеми держави і права* : зб. наук. пр. / редкол.: Г.І. Чанишева (голов. ред.) та ін. Одеса: Гельветика, 2020. Вип. 87. С. 184–190.
18. Сайт Офісу Генерального прокурора України. URL: <https://www.gp.gov.ua/> (дата звернення: 15.04.2025).
19. Bjelopera J.P., Finklea K.M. Organized Crime: An Evolving Challenge for U.S. Law Enforcement. URL: <https://fas.org/sgp/crs/misc/R41547.pdf> (viewed on 15.04.2025).
20. Бесчастний В. Кримінальні виклики і загрози під час війни. *Актуальні проблеми протидії злочинності і корупції*: зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 22 груд. 2023 р.). Харків: Юрайт, 2023. С. 11–12.